

openbare basisschool
tiggeldobbe

 onderwijs voor de toekomst

Cultuur educatieplan

2019 – 2020 – 2021

Het plan uit 2019-2020 is vanwege corona met een jaar verlengd

September 2020
o.b.s. Tiggeldobbe
Zadelmakerij 6, 9951 JM Winsum
tel.: 0595 – 441831 www.tiggeldobbe.nl
obstiggeldobbe@lauwerseneems.nl

Inhoud

- Introductie
- Visie
- Doelen
- Leerlijn cultuureducatie
- Culturele omgeving
- Taken en bevoegdheden cultuurcoördinator
- Budget
- Culturele activiteiten op school
- Jaarplanning huidige jaar
- Begroting huidige kalenderjaar

Introductie

Cultuur is overal. Op school en daarbuiten. Kinderen maken deel uit van die cultuur. Op school willen we kinderen voorbereiden op de wereld waar ze deel van uit (gaan) maken. Cultuureducatie is daarbij een middel.

Kinderen moeten zich verstandelijk en sociaal-emotioneel goed kunnen ontwikkelen en weet hebben van de natuur en de cultuur om hen heen. Ook is het belangrijk dat ze hun mening kunnen verwoorden en een eigen mening en smaak ontwikkelen.

In de tijd dat de kinderen bij ons op school zijn, willen we ze op cultureel gebied vertrouwd maken met zaken als:

- kunst en kunstuitingen (kerndoel 56)
- erfgoed, m.n. in de eigen regio (kerndoel 51 en 39)
- verschillende media (kerndoel 6)

Visie van de school in het algemeen

Motto *Onderwijs voor de toekomst.*

Alles wat we op school doen is er op gericht om bij kinderen ontwikkeling te stimuleren en kennis en vaardigheden mee te geven om in de toekomst volwaardig in de wereld mee te kunnen doen.

Missie

Als school willen we kinderen helpen en stimuleren in en bij hun ontwikkeling.

We willen een school zijn, waar we uitgaan van de behoefte die elk kind van nature heeft om zich te ontwikkelen. Die behoefte willen we stimuleren, begeleiden en sturen en ieder kind dat bieden, wat het nodig heeft.

Visie

We willen een school zijn waar ieder kind ertoe doet en waar in samenwerking met ouders als onze natuurlijke partners en de kinderen veilig, prettig en betrokken wordt gewerkt aan de ontwikkeling van het kind. Dit in een stimulerende omgeving. De opbrengsten doen ertoe.

Cultuurvisie

Huidige situatie

De beeldende en muzikale vorming maken altijd al deel uit van ons onderwijsaanbod. Bij de wereld oriënterende vakken komt uiteraard ook de eigen (leef-) omgeving aan bod.

Situatie waar we aan we blijven werken

Tekenen kan meer inhouden dan een tekening of schilderij maken; het heeft ook te maken met kunst, kunstbeschouwing en kunstbeleving.

Handvaardigheid kan meer zijn dan kleien en werken met papier en karton; het heeft ook te maken met beeldend vormen in alle disciplines.

Muziek kan meer zijn dan het zingen van liedjes of het bespelen van een instrument; het heeft ook te maken met emotie, muziekbeleving en kennis van de muziekgeschiedenis.

Daarnaast hebben al deze uitingen van kunst raakvlakken met elkaar. Je kunt de muziekgeschiedenis niet los zien van de literatuurontwikkelingen, de schilderkunst, architectuur enz. Wij proberen daarom dwarsverbanden te leggen tussen de verschillende leergebieden en vakken. De verbindende factor is de 'zich uitende mens'

Eeuwenlang hebben mensen 'cultuur gemaakt' in hun eigen omgeving. Wij willen de kinderen leren zien dat ook hun eigen omgeving dit cultureel erfgoed herbergt. Dit willen wij realiseren door de kinderen naar de cultuur te brengen, maar omgekeerd ook de cultuur naar school te halen. Wij kunnen daarbij gebruik maken van de middelen die ons altijd al ten dienste stonden, maar we willen ook nieuwe bronnen aanboren. Met het toekennen van een cultuur educatiesubsidie, bestaan er meer middelen om een en ander uit te voeren.

Visie

Cultuureducatie (kunst-, erfgoed- en media-educatie) zien wij als onderdeel van onze uitdagende leeromgeving. Wij zien hierbij een ondersteunende rol voor cultuureducatie weggelegd op verschillende leergebieden in een actieve, creatieve, receptieve en reflectieve wijze (zien, doen, beleven, verwerken). Wij streven naar een samenhang tussen activiteiten op het gebied van kunst, erfgoed en media en willen deze aanbieden binnen en buiten de school.

Doelen

Algemene kerndoelen.

- Ons onderwijs richt zich op verstandelijke en sociaal-emotionele ontwikkeling;
- Ons onderwijs leert kinderen zich culturele, emotionele en lichamelijke vaardigheden verwerven;
- Ons onderwijs leert kinderen kennis en inzicht verwerven in de structuur van de maatschappij;
- Ons onderwijs wil benadrukken dat de maatschappij waarin wij nu leven te maken heeft met historie, tijd, ruimte.

Kerndoelen Primair Onderwijs t.a.v. Kunstzinnige Oriëntatie

- De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren (kerndoel 54);
- De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren (kerndoel 55);
- De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed (kerndoel 56)

Afgeleide doelen:

- Gebruik (verschillende) leerstrategieën;

- Reflectie op eigen handelen;
- Utdrukken van eigen gedachten en gevoelens;
- Respectvol luisteren;
- Respectvol bekritisieren van anderen;
- Verwerven en verwerken van informatie vanuit verschillende bronnen;
- Ontwikkelen van zelfvertrouwen;
- Respectvol en verantwoordelijk met elkaar omgaan;
- Zorg voor en kennis en waardering van de leefomgeving.

Bovenstaande doelen en deeldoelen staan beschreven in ons Schoolplan en in daarvan afgeleide deelplannen. Bijvoorbeeld de notitie Sociale Veiligheid, Pedagogisch Klimaat, Burgerschap en Integratie.

De rol van de kinderen

Het is niet de bedoeling dat kinderen leren wat cultuureducatie is. Kinderen leren zich gaandeweg open te stellen voor wat zich aan kunst, media en cultureel erfgoed aan hen voordoet en geven daaraan een eigen betekenis.

Op hun ontdekkingsreis komen ze in aanraking met verschillende uitingen van cultuur, in eigen omgeving en via media als televisie, radio, Internet, kranten, en tijdschriften. Indrukken, ervaringen en emoties kunnen in kunstactiviteiten worden verbeeld. Door in aanraking te komen met verschillende verschijningsvormen van kunst, leren ze dat er verschillende uitingsvormen zijn; dat indrukken, ervaringen en emoties op verschillende manieren kunnen worden weergegeven. Eigen ervaring en beleving geven betekenis aan de activiteiten.

De maker van een kunstwerk geeft zijn visie op of beleving van de werkelijkheid weer. De kijker (of luisteraar) is vrij om zelf een eigen betekenis aan wat hij waarneemt (of hoort) te geven.

Het vermogen om na te kunnen denken over eigen of andermans activiteiten en producten stimuleert het bedenken en formuleren van strategie en bedoeling. Vooruitdenken, denken tijdens verwerking en reflectie op een activiteit ontwikkelen en stimuleren het doelgericht te werk gaan. Zo ontwikkelen kinderen zich naar een hoger niveau.

De rol van de leerkracht

De leerkracht is degene die verantwoordelijk is voor het in balans houden van de persoonlijke behoeften en belangen van de leerlingen en de eisen en belangen waaraan de samenleving appelleert; de leerkracht maakt de kinderen ontvankelijk voor cultuur, van dichtbij tot veraf d.m.v. een rijke, uitdagende leeromgeving en daarbij toepasselijke activiteiten. De directe culturele omgeving van de school dient daarbij als uitgangspunt en bron van informatie en beleving.

Als kinderen de activiteiten als zinvol ervaren zullen zij de daarbij opgedane kennis, ervaringen en vaardigheden kunnen plaatsen en toepassen in de werkelijkheid. Enthousiasmeren, motiveren en de middelen aanbieden die ontdekken, beleven en zich uiten mogelijk maken behoren tot de onderwijsactiviteiten. Daarbij zijn het volgen van leer- en ontwikkelingsprocessen, het reflecteren en waarderen onontbeerlijk. Tenslotte zal de leerkracht door het vastleggen van de eigen bevindingen deze gebruiken voor het uitwisselen met ouders en voor verdere professionalisering.

Leerlijnen cultuureducatie

Er wordt voor alle vak- en vormingsgebieden gestreefd om een doorgaande lijn te realiseren van groep 1 t/m groep 8. Dit geldt ook voor cultuureducatie, een verzamelbegrip voor tal van ontwikkelingsactiviteiten in onze school op het gebied van muziek, dans, drama, beeldende kunst, literatuur, erfgoed, enz. Voor sommige activiteiten liggen de leerlijnen voor alle jaren van de basisschool vast in methodes. Naast het verwerven van kennis en vaardigheden hebben kinderen ook geleerd hun gedachten, emoties en gevoelens te uiten. In het meerjarenplan staan de ambities en de planning omschreven; in het jaarplan staat de uitwerking van de omschreven ambities in een bepaald schooljaar.

Culturele omgeving:

Visie

Onze school maakt deel uit van het **Schoolbestuur L&E**. De scholen hebben onderling goed contact en scholen hebben een cultuurcoördinator. Een gedeeld visie vanuit het Schoolbestuur is er niet. Scholen kunnen zelf hun visie en uitwerking binnen de wettelijke kaders invulling geven.

Wij gaan er van uit dat bij de invulling van culturele activiteiten we zoveel mogelijk gebruik maken van de mogelijkheden van de eigen culturele omgeving.

- Dat uitgangspunten hanteren we voor alle groepen binnen onze school.

- Indien wenselijk wordt hierbij samenwerking gezocht met andere scholen binnen L&E, de plaats, gemeente en/of regio. - *Wij hanteren de volgende pedagogische/didactische uitgangspunten:*

- *Bij het ontwikkelen van de lessen wordt rekening gehouden met theorieën over de cognitieve en esthetische ontwikkeling van kinderen*
- *Bij het ontwikkelen van lessen zal gestreefd worden naar eenzelfde inhoudelijke ordening en aanpak voor alle disciplines.*
- *Bij het ontwikkelen van lessen wordt rekening gehouden met het gegeven, dat we steeds meer leven in een multiculturele samenleving*
- *Bij het ontwikkelen van lessen zal gezocht worden naar mogelijkheden om op een adequate manier met de kinderen actief en receptief bezig te zijn en te reflecteren (= waarderen-vergelijken-mening vormen-beoordelen)*

Culturele schoolomgeving

In de schoolomgeving bevinden zich heel wat **culturele erfgoedbronnen**, zoals **Museum het Hogeland**, **Museum Wierdenland**, **Borg Verhildersum** en het **Groninger Museum**.

Landschappelijke monumenten in de vorm van slaperdijken, oude dijklopen, dobben (denk daarbij aan de naam van onze school in een wijk vol historische namen), polders en kwelders getuigen van eeuwenoude strijd tegen en overwinningen op de zee. Het principe van opstreckende heerden is duidelijk waar te nemen.

Het Noord Nederlands Orkest en de **Classic Expres** vormen muzikale erfgoedbronnen.

Het Groninger Landschap en bijvoorbeeld **museum Wierdenland** vertegenwoordigen het erfgoed natuur. Er zijn hiermee voldoende uitgangs- en aanknopingspunten voor cultuureducatie.

Bekostiging

Om de culturele activiteiten te ontplooiën, mensen van buiten in de school te halen voor workshops, excursies te doen is er geld nodig. Dit komt uit het reguliere budget van de school. Echter wij wilden en willen meer. Daarom is ooit de **Stichting Culturele Vrienden van de Tiggeldobbe** gesticht. Zij

ondersteunen financieel in brede zin culturele activiteiten op de Tiggeldobbe. Deze stichting bekostigt ook grotendeels de jaarlijkse **projectweek** in het voorjaar.

Ook zetten de cultuurcoördinatoren zich in om externe gelden te werven om meer culturele activiteiten in de school te brengen.

In de schooljaren 2018-20 komen we in aanmerking voor een éénmalige subsidie van € 4158,- uit de Provinciale cultuursubsidie, die wordt ingezet voor beeldende activiteiten en dansactiviteiten in de groepen 1 t/m 8.

Begroting per schooljaar

De begroting is in een apart document opgenomen. Het bestaat uit de uitgave en de inkomsten vanuit het schoolbudget, subsidies en de bijdrage van de Culturele Vrienden

Taken en bevoegdheden van de cultuurcoördinator (CC)

Voor de cc is dit plan de basis voor alle activiteiten. De rol van de cc is binnen de school coördinerend en initiërend. Hij/zij onderhoudt daar waar nodig contact met culturele instellingen in de regio en neemt indien dit een toegevoegde waarde heeft (i.o.m. de directeur) deel aan overleg in het kader van cultuur. Tevens houdt de cc-ontwikkelingen ten aanzien van ons bij en legt die daar waar nodig vast.

De taken van de cultuurcoördinator zijn:

- aanpassen van de plannen daar waar dat gewenst is door veranderende omstandigheden of wens vanuit het team;
- jaarlijkse programmering van culturele activiteiten;
- bewaking continuïteit cultuureducatie in doorgaande leerlijnen. (in samenwerking met de directeur);
- informeren en stimuleren van het team;
- inhoudelijke ondersteuning van het team bij culturele activiteiten;
- contacten onderhouden met cultuurinstellingen en andere scholen (daar waar nodig);
- Voorbereiden van begrotingen en deze voorleggen aan de directeur;
- Jaarlijks zorg dragen voor het evalueren van culturele activiteiten.

Netwerken en samenwerken

- We onderhouden naar eigen behoefte contacten met culturele instellingen in de provincie;
- Bij een aantal contacten kan CMK een adviserende en stimulerende rol vervullen;
- Contact onderhouden met de Stichting Culturele Vrienden van de Tiggeldobbe als afgevaardigde van de school.

Budget

Ons cultuurbudget is opgebouwd uit:

- De geoormerkte bijdrage van de Rijksoverheid (€ 15,78 per ll.)
- De stichting Culturele Vrienden van OBS Tiggeldobbe
- Eénmalige subsidies.

Vakgebieden/methoden	1 / 2	3	4	5	6	7	8
a) cultuureducatie methodisch							
Tekenen: Moet je doen Handvaardigheid: Moet je doen Beeldvaardig(1 en 2) Groepen 3 t/m 8: 1x per week creaworkshops in heterogene groepen.	Beeldvaardig Thematisch	1x per week We gebruiken de methode, internet en allerlei boeken	1 x per week Zie groep 3	1 x per week Eigen ideeën van internet en boeken	1 x per week	2 x per week Groot teken- en schilder boek of Moet je doen	1 x per week
Dans <ul style="list-style-type: none"> Bewegingsonderwijs in het speelokaal (1 en 2) Moet je doen 	Wekelijks	1 x in de 4 week	Rond de viering	1 x per maand	1 x per maand	1x per maand	1 x per 2 weken
Drama <ul style="list-style-type: none"> Schatkist (1 en 2) Moet je doen 	Wekelijks	1 x in de 4 week	Rond de viering	Rond de viering	1 x per maand	1 x per maand	1 x per 2 weken
Muziek <ul style="list-style-type: none"> Kleuterwijs (1 en 2) 1, 2, 3, Zing (1 t/m 8) 	Wekelijks	wekelijks	1 x in de week	1x in de week	1 x per week	1 x per week	1 x per week
b) Vakgebieden methodisch met culturele verwerkingen							
Taal <ul style="list-style-type: none"> Schatkist (1 en 2) Doe meer met Bas (1 en 2) Taalverhaal.nu (3 t/m 8) Voorlezen in het Gronings (5 t/m 8) 	Wekelijks drama, liedjes, poëzie.	Wekelijks drama, liedjes, poëzie, dialecten	Wekelijks drama, liedjes, poëzie, dialecten	Wekelijks drama, liedjes, poëzie, dialecten	Wekelijks drama, liedjes, poëzie, dialecten	Wekelijks drama, liedjes, poëzie, dialecten, Kinderboekenweek	Wekelijks drama, liedjes, poëzie, dialecten
Geschiedenis, Aardrijkskunde, Natuur, Mens en Maatschappij, (methodes bekend)	thematisch	thematisch	In de verwerkingen	in de verwerkingen	in de verwerkingen	in de verwerkingen	in de verwerkingen
Godsdienst onderwijs/ Humanistische Vorming via methode Kleur	1 x per week	1 x per week	1 x per week	1 x per week	1 x per week	1 x per week	1 x per week

Bewegingsonderwijs <ul style="list-style-type: none"> Bewegingsonderwijs in het speelokaal Vastgestelde leerlijn (3 t/m 8) 	Dagelijks	2 x per week	2 x per week	2 x per week	2 x per week	2 x per week	2 x per week
Sociaal-emotionele ontwikkeling <ul style="list-style-type: none"> Bakjes aanpak (1&2) Soemokaarten Methode Amigo (in speciale gevallen) Methode Kleur 	Wekelijks 1 kaart	Handelingssuggesties uit Zien! gebruiken we als er iets speelt methode Kleur, Soemokaarten	Handelingssuggesties uit Zien! gebruiken we als er iets speelt methode Kleur Soemokaarten	Handelingssuggesties uit Zien! gebruiken we als er iets speelt methode Kleur Soemokaarten SterkWerk	Handelingssuggesties uit Zien! gebruiken we als er iets speelt methode Kleur Soemokaarten SterkWerk	Handelingssuggesties uit Zien! gebruiken we als er iets speelt methode Kleur Soemokaarten SterkWerk	Handelingssuggestiesties Zien! gebruiken als er iets speelt methode Kleur Soemokaarten SterkWerk
c) Viering en feesten							
Vieringen (voorstelling)	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar 1 x bonte avond	Zie musical 1x bonte avond
Sint Maarten	Lampion maken en liedjes	Lampion maken en liedjes	Lampion maken en liedjes	Lampion maken en liedjes	Lampion maken en liedjes	Lampion maken en liedjes (facultatief)	Lampion maken (facultatief)
Sinterklaas	Liedjes en knutselen	Liedjes en knutselen	Liedjes en knutselen	Surprise maken met gedicht Liedjes	Surprise maken met gedicht Liedjes	Surprise maken met gedicht Liedjes	Surprise maken met gedicht Liedjes
Kerst	Liedjes Kerstdiner Creatief met kerst	Liedjes Kerstdiner Creatief met kerst	Liedjes Kerstdiner Creatief met kerst	Liedjes Kerstdiner Creatief met kerst	Liedjes Kerstdiner Creatief met kerst	Liedjes Kerstdiner Creatief met kerst	Liedjes Kerstdiner Creatief met kerst
Pasen	Spelletjes circuit en eieren zoeken	Spelletjes circuit	Spelletjes circuit	Spelletjes circuit	Noten schieten	Noten schieten en eggsperiment	Noten schieten en eggsperiment
Laatste schooldag <ul style="list-style-type: none"> Groepen 1 en 2 Groepen 3 t/m 8 	1 x per jaar vossenjacht	1 x per jaar Vossenjacht	1 x per jaar Vossenjacht	1 x per jaar Vossenjacht	1 x per jaar Vossenjacht	1 x per jaar Vossenjacht	1 x per jaar Vossenjacht
Koningsdag	1x per jaar spelletjescircuit						
Musical	Kijken naar...	Kijken naar...	Kijken naar...	Kijken naar...	Kijken naar...	Kijken naar...	1 x per jaar
Vaderdag en Moederdag	Cadeautje maken	Cadeautje maken	Cadeautje maken	Facultatief	Facultatief	Facultatief	Facultatief

Project Kinderboekenweek <ul style="list-style-type: none"> Dichten en schrijven Tentoonstelling Vorgelezen worden door externen Boekenverkoop 	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar Boekenbal	1 x per jaar Boekenbal	1 x per jaar boekenbal	1 x per jaar Boekenbal
Uitwisseling met De Twaalf Hoven Verschillende activiteiten die nu al plaats vinden en die in de toekomst verder worden uitgebreid i.v.m. de Tirrel	11 november		Schilderen met elkaar	Zingen met kerst			
Klassenavond						1 x per jaar zang/dans/ optredens	1 x per jaar zang/dans/ optredens
Schoolreis	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar	1 x per jaar Schierm. Bonte avond	1 x per jaar Ameland bonte avond

Uitingen	1 / 2	3	4	5	6	7	8
a) Tentoonstellingen/musea	Kaarsenmakerij	Verhildersum		Openlucht museum Warffum	Groninger museum alleen rondleiding	Mus. Wierden-land Ezinge Bezoekerscentrum Schier	-Musea Sorghdrager museum -Kennis en innovatie centrum Abraham Focke Ameland -Scheepvaartmuseum -Universiteits- museum
b) Kunst in de openbare ruimte							
<ul style="list-style-type: none"> Oorlogsmonument Kunst op weg naar de Ripperdahal 							Bezoek synagoge N.A. de Vries
c) Podia							
<ul style="list-style-type: none"> Ithaka Noord Nederlands Orkest 	1 x per jaar	1x per jaar	1x per jaar	1x per jaar	1x per jaar	1x per jaar	1x per jaar
<ul style="list-style-type: none"> De Wonderboom 			1x per jaar			1 x per jaar Oosterpoort	
d) Culturele instellingen							

• Openbare bibliotheek	Bezoek bieb	1 x per jaar				1 x per jaar; bezoek schrijver/ dichter/ illustrator	1 x per jaar; bezoek schrijver/ dichter/ illustrator
e) Dans → workshops organiseren							
f) Muziek			Classic Expres	Classic Express 1x per 2 jaar?		NNO	

Uitingen (materiaal)	1 / 2	3	4	5	6	7	8
a) Landschap			Bezoekerscentrum Groninger Landschap	Bezoekerscentrum Groninger Landschap	Wierden en terpen Bezoekerscentrum Groninger Landschap	Jutterstocht Schier Bezoekerscentrum Groninger Landschap	Wadlopen Ameland Bezoekerscentrum Groninger Landschap
b) Beeldend							
c) (Monumentale) gebouwen	Bezoek boerderij	Verhildersum		Boerderij Landbouw Museum Hoogeland	Groninger museum		Universiteitsgebouw
d) Overig							
• Uitjes (groep 1 en 2) thema gebonden	1 x per jaar						

Uitingen (immaterieel)	1 / 2	3	4	5	6	7	8
a) Historische personen							
b) Gebruiken en gewoontes							
c) Taalgebruik en dialecten	Voorlezen	Voorlezen	Voorlezen	Voorlezen	Voor lezen in 't Gronings	Voorleeswedstrijd Voorlezen in 't Gronings	Voorleeswedstrijd Voorlezen in 't Gronings

Regeling versterking cultuureducatie in het Primair Onderwijs

De regeling voorziet in de verstrekking van een subsidie voor de schooljaren, waarmee de school een visie ontwikkelt op de functie van cultuureducatie in haar onderwijsprogramma en deze visie in samenwerking met haar culturele omgeving vertaalt in een samenhangend geheel van cultuureducatieve activiteiten. De subsidie bedraagt € 15,78 leerling per schooljaar. Dit op basis van de telgegevens van het voorafgaande schooljaar. Dit even checken.

Meerjarenplanning 2015-2020

Ambities Wat willen wij bereiken?	Activiteiten Met welke activiteiten willen wij ons doel bereiken?	Tijdsplanning Voor welke datum willen wij wat realiseren?	Begroting Welke middelen en hoeveel zetten wij in?	Personeel Hoe wordt personeel ingezet?	Borg- en checkpunten, evaluatie
Het voorliggende plan uitvoeren en daar waar nodig jaarlijks bijstellen	Uitproberen en evalueren per gebeurtenis	Elk jaar in juni/juli dit plan daar waar nodig herschrijven bijstellen	Zie begroting die in dit plan staat	Cultuur coördinatoren houden het proces in de gaten en bewaken de financiën. Ook zorgen zij voor nieuwe impulsen. Leerkrachten voeren uit.	Opnemen in schoolplan.
Evalueren van de cultuuractiviteiten	Via de bouwvergaderingen de inhoud bespreken en knelpunten vergaren.	3 keer per jaar	zie dit plan	In overleg met elkaar op een vergadering	Resultaten opnemen in dit plan dat daarmee gelijk vernieuwd wordt